

INTERPELLATION TILL STATSRÅD

Från Riksdagsförvaltningen
2016-03-31
Besvaras senast
2016-04-18

Till statsrådet Sven-Erik Bucht (S)

2015/16:524 Ökad konkurrenskraft genom livsmedelsstrategin

Jordbruk och livsmedelsproduktion är en ursprunglig basnäring som i världen och Sverige också kommer att vara en framtidsnäring och vars produktion behöver stadigt öka i takt med befolkningstillväxt och allt torrare klimat i stora områden och åkerasfaltering med mera.

Sverige har utomordentliga förutsättningar för att öka sin livsmedelsproduktion efter flera decenniers tillbakagång på tunga områden som mjölk och kött. Vi har näringsrika jordar, rikligt med nederbörd, skickliga lantbruksföretagare och livsmedelsindustrier och spetskompetens för god miljö och bra djurskydd.

Att inte nu vända den utvecklingen utan bara passivt öka matimporten från länder med oftast sämre miljö- och djurskyddsregler – Sverige har på 30 år ökat sin matimport från 20 procent till ca 55 procent och är det mest importberoende landet i Europa fränsett lilleputtländer – vore ett svek mot både djur, miljö och ansvaret för att bidra till Sveriges och världens livsmedelsförsörjning.

Sverige har sedan 1980-1990-talen affärsidén att ha världens strängaste regler för djurskydd och miljö, vilket också ger en dyrare mat. Staten driver också på för att sätta upp ständigt högre mål för andelen ekologisk/organisk produktion, vilket fördyrar maten med ytterligare 25-60 procent.

Ekomatsproduktionen har också kraftigt ökat från nästan ingenting på 1980-talet till dagens 6-7 procent, med hjälp av växande politisk efterfrågan från den offentliga sektorn, från marknaden och genom bland världens högsta miljöstöd till ekjordbruket.

Det vanliga moderna miljövänliga svenska jordbruket, världens kanske bästa, har dock minskat sin produktion med ca ¼ under samma tid vilket är typ tio gånger mer än ekoökningen och utomordentligt allvarligt.

Gris- och nötkötts- och fjäderfäproduktionen har minskat kraftigt och mjölkproduktionen är nu i en stor och djupt allvarlig kris, vilket dränerar mjölkgårdarna på kapital och leder till konkurser och nedläggningar. En konkurs för en lantbrukare är helt förödande eftersom man i princip alltid borgar för lånen också med sin personliga ekonomi, och därför förlorar både gården och ofta får släpa med sig miljonskulder vidare i livet.

Många vanliga mjölkbönder – ekomjölken omfattas knappast av krisen – som gjort mångmiljonsatsningar det senaste decenniet, oftast uppmuntrade av rådgivare, näring, politiker och banker kalkyler ser nu sina kalkyler ligga i spillror när mjölkpriset är på 1980-talsnivå på grund av avregleringen inom EU och Rysslands och Kinas minskande import.

Det är bra att EU nu diskuterar olika åtgärder som produktionsbegränsningar, exportstöd och stödinsatser, för så djup är krisen. Många EU-länder agerar också för att hjälpa. Frankrike sänker arbetsgivaravgifter och i Italien har regering och banker överenskommit om amorterings- och räntefrihet under några år.

I Sverige har regeringen talat litet om lånegarantier, men mycket lite har hänt. Avser regeringen att göra något substantiellt för Sveriges mjölkbönder i den kris som råder eller nöja sig med endast uppmuntrande tillrop?

Alliansregeringen ledd av Finansdepartementet drev fram en höjning av den effektiva dieselskatten med 600 milj kronor, vilket även i efterhand måste ses som ett missgrepp. Få traktorer har konverterats till förnybar drift, för över 98 procent av landets lantbrukare får typ 15 procent av nettointäkterna användas till mycket dyrare drivmedel än övriga EU-bönder.

Alliansregeringen och landsbygdsminister Erlandssons huvudinriktning var att öka konkurrenskraften för det svenska jordbruket och genomförde många goda insatser för att sänka skatter och kontrollavgifter. Handelsgödselskatten togs bort, djurskydds- och slaktkontrollavgifter likaså, arbetsgivaravgifter sänktes, regler förenklades och en offensiv satsning på matlandet Sverige genomfördes med mycket mera.

Minister Erlandsson såg också hur konkurrenskraften för jordbruket pressades i den internationella konkurrensen och tillsatte därför Konkurrenskraftsutredningen som snabbt levererade en trovärdig analys och lämnade en rad förslag på åtgärder för att förbättra konkurrenskraften genom att till exempel anpassa regelverk i EU-riktning och förenkla dem samt sänka jordbrukets kostnader och skatter.

Med en fortsatt alliansregering hade utredningens förslag säkert snabbt genomförts. Regeringen Löfven har i stället agerat lamt, och främst aviserat höjda skatter på handelsgödsel och även höjt andra skatter. Den effektiva

dieselskatten har visserligen sänkts med några tiotals ören, vilket är bättre än om inga medel tillskjutits, men det är helt otillräckligt. Centerpartiet har i sin budgetmotion föreslagit en sänkning som är tre gånger större än den regeringen gjort.

Detta är mycket anmärkningsvärt.

Statsrådet Bucht har som svepskäl för att inte snabbt öka konkurrenskraften för Sveriges lantbrukare hänvisat till den livsmedelsstrategi som ska presenteras om några månader. Tyvärr råder stark oro inom lantbruksnäringen för att denna mest ska resultera i vackra ord och uppmuntrande tillrop mera än skarpa och nödvändiga insatser för ökad konkurrenskraft.

Därför skriver jag, som i flera decennier gjort allt jag kunnat för en fortsatt stark och växande svensk livsmedelsproduktion, och haft flera interpellationsdebatter de senaste tio åren, denna interpellation för att söka påverka den kommande livsmedelsstrategin. Det är bra att en sådan ska tas fram, men blir den inte offensiv och kraftfull utan defensiv och kraftlös kommer dess roll att vara försumbar.

Centerpartiet har lagt fram rader av goda förslag som jag helt står bakom och stöder och som förs fram i livsmedelsstrategiarbetet.

I denna interpellation till statsrådet Sven-Erik Bucht vill jag lyfta fram fyra viktiga principfrågor.

För det första anser jag att Konkurrenskraftsutredningens förslag i allt väsentligt snarast bör genomföras i sin helhet. LRF har också ställt sig bakom förslagen. Det är orimligt att svenskt lantbruk under en femårsperiod betalar flera miljarder mer för sina drivmedel än sina EU-konkurrenter. Att över huvud taget diskutera nya skattepålagor är absurt. Om jordbruket fortsätter att krympa kommer dieselskatt eller andra skatter att kraftigt minska. Därför är det samhällsekonomiskt och miljö- och djurskyddsmässigt rätt att agera så att jordbrukets konkurrenskraft kraftigt ökar.

För det andra är vi säkert överens om att grundbultarna i den svenska jordbruksmodellen ligger fast, med låg antibiotikaanvändning, fritt från salmonella och ett gott miljö- och djurskydd. Givet detta var ändå Konkurrenskraftsutredningen mycket tydlig i att livsmedelproduktionen nu

konkurrerar på en friare internationell marknad vilket gör att staten inte som på den gamla regleringstiden bör detaljstyra till exempel djurskyddet utan att EU-nivån bör väga tyngre i regelverken. Samtidigt kan näringen själv bygga in och certifiera fortsatt höga kvaliteter som man bedömer kan ge ett mervärde på marknaden. Även om detta skulle innebära lägre kostnader och enklare regler på vissa punkter ligger ändå grundbultarna fast, och är detta en del i att konkurrenskraften och merpriserna ökar så att svensk livsmedelsproduktion inte längre minskar utan ökar, är vinsterna för Sverige stora genom att matimporten från djur som levt under sämre förhållanden kan tryckas tillbaka och det svenska jordbruket kan expandera.

För det tredje vill jag understryka att uppgiften att vända det svenska jordbrukets kräftgång är väldig och kräver en tydlig och kraftfull samhällsmålsättning samt en bred kraftsamling från alla viktiga aktörer, som näringen, industrin, handeln, konsumenterna och staten. Det är av största vikt att också miljö- och andra organisationer bejakar värdet av att sluta kretsloppen och stödja de två svenska miljövänliga jordbruksmodellerna. Min uppfattning är att målet måste sättas högt typ att produktionen bör fördubblas på till exempel 25 år. Genom att Sverige bättre tar sitt ansvar för att öka matproduktionen från sina åkrar och djurstallar minskar vårt behov av att konkurrera på världsmarknaden om mat som behövs bättre där mat är en bristvara. En ökad produktion av närodlat mat minskar också Sveriges sårbarhet i ofärdstider – både civila eller militära – som aldrig varit större än i dag.

För det fjärde: Tidigare fanns det mål för hur stor andel av den svenska matproduktionen som skulle produceras enligt det så kallade ekologiska konceptet, kommunerna tävlar ofta om att öka andelen ekomat från hela världen och köper vanligen endast in mjölk från ekogårdar och inte från vanliga miljövänliga mjölkgårdar, därtill avsätts en betydande del av de svenska miljöstöden till ekoproduktionen. Självfallet ska all jordbruksproduktion erhålla miljöstöd efter sina miljöfördelar. Däremot är jag tveksam till att staten ska uppsätta mål för andelen ekomat i produktionen. Det bör avgöras av marknaden och uppenbart finns där ett betydande intresse i dag. För att främja en miljö- och djurskyddsvänlig matproduktion som kan sluta kretsloppen och värna det öppna landskapet och den biologiska mångfalden bör det främsta målet vara att öka andelen närodlat mat med höga miljö- och djurskydds krav i EU-tät och mer. Här borde kommuner tävla om att nå höga värden på kanske 60-70 procent och här borde livsmedelsstrategin vara klar och tydlig, till

exempel att produktionen av närodlad mat från Sverige borde öka från dagens 45 procent av marknaden till 60 procent inom kanske tio år och sedan öka mer.

Mot denna bakgrund vill jag fråga statsrådet Sven-Erik Bucht:

1. Delar statsrådet min ovan redovisade bedömning att Konkurrenskraftsutredningens förslag snarast bör genomföras? Vilka åtgärder tänker statsrådet i så fall vidta?
2. Delar statsrådet min ovan redovisade bedömning att alltför kostnadskrävande svenska regler faktiskt kan vara kontraproduktiva och att den nya marknadskonkurrensen nödvändiggör en översyn av Sveriges regelverk? Vilka åtgärder tänker statsrådet i så fall vidta?
3. I vilken riktning, och hur högt, är statsrådets mål för den svenska matproduktionen?
4. Delar statsrådet och regeringen min ovan redovisade bedömning när det gäller vikten av att sätta upp mål för att öka andelen närodlad mat från Sverige och hur detta bör avspeglas i livsmedelsstrategin?

.....

Staffan Danielsson (C)

Överlämnas enligt uppdrag

Lisa Gunnfors